

Enhed
Valgheden

KOMMENTERET HØRINGSNOTAT

Sagsbehandler
Emilie Stæhr
Hansen

OVER

Koordineret med

Forslag til lov om ændring af lov om valg til Folketinget, lov om valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet, lov om kommunale og regionale valg, lov om offentlige veje m.v. og lov om private fællesveje

Sagsnr.
2016 - 558

(Hjælp til stemmeafgivning, valgret til Europa-Parlamentsvalg m.v. for personer med midlertidigt ophold i andre dele af riget, folkeafstemninger i henhold til særlig lov, ophængningstidspunkt for valgplakater m.v.)

Doknr.
383220

1. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

Dato
22-09-2016

Et udkast til lovforslaget blev den 24. juni 2016 sendt i høring hos:

Advokatrådet, Akademikerne, Alzheimerforeningen, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Danmarks Statistik, Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Blindesamfund, Dansk Energi, Dansk Energinet, Dansk Erhverv, Dansk Folkeoplysnings Samråd, Dansk Handicapforbund, Dansk Industri, Dansk Ledningsejerforum, Dansk Naturfredningsforening, Dansk Ungdoms Fællesråd (DUF), Danske Handicaporganisationer, Danske Regioner, Danske Seniorer, Danske Ældreråd, Datatilsynet, De til valg til Folketinget og Europa-Parlamentet opstillingsberettigede partier (Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Venstre, Enhedslisten, Liberal Alliance, Alternativet, Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti, Det Konservative Folkeparti, Folkebevægelsen mod EU), Den Danske Dommerforening, Den Uvildige Konsulentordning på Handicapområdet, DESA Dansk Erhvervs sammenslutning, Det Centrale Handicapråd, DI – ITEK, Digitaliseringsstyrelsen, DIT – Dansk IT, Domstolsstyrelsen, FDM, Forbrugerrådet Tænk, Forhandlingsfællesskabet, Formandens Departement i Grønlands Selvstyre, Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd (FTF), Heilsu- og Innlendismálaráðið (Sundheds- og Indenrigsministeriet på Færøerne), IBOS – Institut for Blinde og Svagsynede, Institut for Menneskerettigheder, IT-politisk forening, ITU/DemTech, KL, Kommunale Tjenestemænd og Overenskomstansatte, Kommunalteknisk Chefforening, Kommunal Vejteknisk Forening, Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, Københavns Universitet (Datalogisk Institut og Institut for Statskundskab), Landsforeningen af menighedsråd, Landsorganisationen i Danmark (LO), Netværket af Ungdomsråd (NAU), Prosa, Pårørendegruppen for svage ældre, Rigsombudsmanden på Færøerne, Rigsombudsmanden i Grønland, Rådet for Digital Sikkerhed, Rådet for Sikker Trafik, Sammenslutningen af Unge med Handicap, Sjældne Diagnoser, Statsforvaltningen, Teknologirådet, Trafikselskaberne, ULF Udviklingshæmmedes Landsforbund, Valgnævnet, Vestre Landsret, Ældreforum, Ældre Sagen, Østre Landsret samt Aarhus Universitet (Institut for Datalogi og Institut for Statskundskab).

Social- og Indenrigsministeriet har modtaget svar fra:

Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Blindesamfund, Danske Handicaporganisationer, Danske Regioner, Danske Seniorer, Danske Ældreråd, Datatilsynet, Den Danske Dommerforening, Digitaliseringsstyrelsen, Forbrugerrådet Tænk, Forhandlingsfællesskabet, Formandens Departement i Grønlands Selvstyre, IBOS – Institut for Blinde og Svagsynede, Institut for Menneskerettigheder, ITU/DemTech, KL, Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, Landsforeningen af menighedsråd, Landsorganisationen i Danmark (LO), Rigsombudsmanden i Grønland, Statsforvaltningen, Venstres Landsorganisation, Vestre Landsret, Ældre Sagen og Østre Landsret.

Nedenfor er gengivet de væsentligste punkter i de modtagne hørings svar.

2. Hørings svarene

Dansk Arbejdsgiverforening, Danske Regioner, Danske Ældreråd, Den Danske Dommerforening, Forbrugerrådet Tænk, Forhandlingsfællesskabet, Formandens Departement i Grønlands Selvstyre, Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, Landsforeningen af menighedsråd, Landsorganisationen i Danmark (LO), Rigsombudsmanden i Grønland, Statsforvaltningen, Vestre Landsret, Ældre Sagen og Østre Landsret har ingen bemærkninger eller har ikke ønsket at udtale sig om lovforslaget.

2.1. Positive tilkendegivelser

Danske Handicaporganisationer, Dansk Blindesamfund, Danske Seniorer og IBOS – Institut for Blinde og Svagsynede har i deres hørings svar udtrykt sig positivt over de dele af lovforslaget, der vedrører hjælp til stemmeafgivningen og hjælpemidler ved stemmeafgivningen.

Derudover har **Institut for Menneskerettigheder** i sit hørings svar udtrykt sig overvejende positivt over den del af lovforslaget, der vedrører hjælp til stemmeafgivningen.

Endvidere har **Venstres Landsorganisation** i sit hørings svar udtrykt sig positivt over den del af lovforslaget, der vedrører hjælpemidler ved stemmeafgivningen, samt den del, der vedrører valgret til Europa-Parlamentsvalg og folkeafstemninger for personer med midlertidigt ophold på Færøerne eller i Grønland.

2.2. Hjælp til stemmeafgivningen

Dansk Blindesamfund anfører, at foreningen med tilfredshed kan kvittere for lovforslaget, og at indholdet i lovforslaget svarer til de forventninger samt opfylder de ønsker, som foreningen siden 2008 har slået til lyd for.

Danske Handicaporganisationer anfører, at det er meget positivt, at reglerne foreslås ændret, og at det siden 2009 har været et stort ønske for organisationen at få ændret lovgivningen, således at personer med behov for hjælp til stemmeafgivningen kan få hjælp alene af en personligt udpeget hjælper.

Danske Seniorer anerkender, at der er modstående hensyn, men er på trods af betænkeligheder vedrørende mulig påvirkning af vælgeren positivt indstillet over for lovforslaget.

Venstres Landsorganisation og **KL** er betænkelige over for den del af lovforslaget, der vedrører hjælp til stemmeafgivningen. **Venstres Landsorganisation** er bekymret for, at lovforslaget vil medføre en betydelig større risiko for påvirkning af vælgeren ved stemmeafgivningen. **KL** anfører, at der vil være en stor risiko for, at den personligt udpegede hjælper vil kunne påvirke vælgeren ved stemmeafgivningen, samt at det vil være vanskeligt at administrere reglen på de enkelte afstemningssteder. Derudover anfører KL, at hensynet til at undgå utilbørlig påvirkning af vælgeren samt til at sikre

den offentlige tillid til valgsystemet og valghandlingen bør veje tungere end hensynet til den enkelte vælgers frihed til alene at få hjælp af en personligt udpeget hjælper.

Social- og Indenrigsministeriets bemærkninger:

Den del af lovforslaget, der handler om hjælp til stemmeafgivningen, udmønter en del af beslutningsforslag nr. B 32 fra folketingsåret 2015-16, som regeringen og et samlet Folketing har støttet. Det følger af beslutningsforslaget, at regeringen skal fremsætte et lovforslag, hvorefter personer, der har behov for hjælp til stemmeafgivningen, fremover selv skal kunne vælge, om der ud over en personligt udpeget hjælper ligeledes skal medvirke en myndighedsperson ved stemmeafgivningen.

Social- og Indenrigsministeriet anerkender, at der er tale om stærke modstående hensyn. På denne baggrund er det i lovforslaget overvejet, hvorledes man kan efterkomme ønsket om, at det skal være muligt alene at få hjælp af en personligt udpeget hjælper, uden at risikoen for utilbørlig påvirkning af vælgeren eller risikoen for dobbelt stemmeafgivning for hjælperen øges unødigt. Social- og Indenrigsministeriet har på baggrund af disse overvejelser – hvilket ligeledes fremgår af lovforslaget – fundet, at det i de tilfælde, hvor vælgeren udtrykkeligt og utvetydigt over for en valgstyrrer, tilforordnet vælger eller stemmemodtager tilkendegiver, at vælgeren alene ønsker hjælp fra en personligt udpeget hjælper, må antages, at dette er vælgerens ønske, og at der således med stor sandsynlighed ikke vil være risiko for utilbørlig påvirkning af vælgeren. I disse tilfælde findes det forsvarligt, at hjælpen kan ydes alene af en personligt udpeget hjælper. Dette er efter Social- og Indenrigsministeriets opfattelse en rimelig afvejning af hensynet til den enkelte vælgers frihed over for hensynet til at undgå utilbørlig påvirkning af vælgeren samt at sikre den offentlige tillid til valgsystemet og selve valghandlingen.

Høringssvarene giver på den baggrund ikke anledning til at foretage ændringer i lovforslaget.

2.3. Vælgerens udtrykkelige og utvetydige tilkendegivelse

Institut for Menneskerettigheder anfører, at der er en ikke uvæsentlig risiko for, at vurderingen af, om vælgeren udtrykkeligt og utvetydigt tilkendegiver at ville have hjælp alene af en personligt udpeget hjælper, vil blive praktiseret vilkårligt afhængig af vælgerens handicap, afstemningsstedets placering samt valgstyrrerens, den tilforordnede vælgers eller stemmemodtagerens tilkendegivelse herom. Instituttet finder, at denne risiko samt den manglende mulighed for at påklage beslutningerne er retssikkerhedsmæssig betænkelig. Det er desuden instituttets opfattelse, at denne risiko ikke rimeligt kan opvejes af hensynet til at undgå utilbørlig påvirkning af vælgerne samt hensynet til at sikre den offentlige tillid til valgsystemet og selve valghandlingen. Instituttet anbefaler, at Social- og Indenrigsministeriet genovervejer den foreslåede begrænsning i muligheden for selv at vælge, hvem der skal hjælpe med stemmeafgivningen. Alternativt anbefaler instituttet, at ministeriet overvejer, om der skal føres tilsyn med valgstyrrernes, de tilforordnedes eller stemmemodtagernes beslutninger på dette område, herunder om der skal føres statistik over disse beslutninger.

Social- og Indenrigsministeriets bemærkninger:

Forud for hvert valg udarbejder Social- og Indenrigsministeriet en vejledning til bl.a. kommunerne om afholdelsen af det pågældende valg. Ministeriet vil i de kommende vejledninger som følge af lovforslaget udbygge afsnittene om hjælp til stemmeafgivningen.

Social- og Indenrigsministeriet finder ikke, at der er behov for at pålægge valgstyrrerne at føre statistikker over tilfælde, hvor der ydes hjælp til stemmeafgivningen. Der er i øvrigt ikke tidligere udarbejdet statistik herom, og en sammenligning eller vurdering af

udviklingen vil derfor ikke være mulig at foretage. Ministeriet vil i stedet fremover opfordre til, at afslag på, at hjælp til stemmeafgivningen kan ydes alene af en personligt udpeget hjælper, anføres i afstemningsbogen, som skal føres på alle afstemningssteder. Tilførslerne til afstemningsbogen overføres til valgbogen, som valgbestyrelsen har ansvar for, og som efter hvert valg sendes til Social- og Indenrigsministeriet og – ved folketingsvalg og Europa-Parlamentsvalg – tillige til Folketinget. Herved vil såvel ministeriet som Folketinget få anledning til at overveje, om reglerne fører til uhensigtsmæssige situationer.

Social- og Indenrigsministeriet har på baggrund af høringssvaret fra Institut for Menneskerettigheder præciseret i bemærkningerne til lovforslaget, at der ved valgstyrenes, de tilforordnede vælgere og stemmemodtagernes vurdering af, om vælgeren udtrykkeligt og utvetydigt tilkendegiver et ønske om alene at få hjælp af en personligt udpeget hjælper, ikke er tale om en afgørelse i forvaltningslovens forstand. Der er således ikke pligt for valgstyren, de tilforordnede vælgere eller stemmemodtageren til at begrunde beslutningen herom over for vælgeren, til at give klagevejledning eller til – efter anmodning – at meddele beslutningen skriftligt. En vælger, der er utilfreds med en beslutning herom, har dog mulighed for at indgive en valgklage. Valgstyrene, de tilforordnede vælgere og stemmemodtagerne bør i medfør af den almindelige vejledningspligt efter omstændighederne vejlede vælgeren om denne klagemulighed.

2.4. Hjælpemidler ved stemmeafgivningen

IBOS – Institut for Blinde og Svagsynede anfører, at instituttet er særdeles positiv over for den del af lovforslaget, der vedrører hjælpemidler ved stemmeafgivningen, og at instituttet gerne stiller sig til rådighed med rådgivning om eller udvikling af hjælpemidler til personer med synshandicap i forbindelse med valghandlinger.

I høringssvaret fra **Danske Handicaporganisationer** anføres, at organisationen ser det som en stor fordel, at personer med behov for hjælp til stemmeafgivningen får mulighed for at benytte hjælpemidler hertil. Organisationen ser det som meget positivt, at Social- og Indenrigsministeriet vil indhente erfaringer fra andre lande og tage højde for den teknologiske udvikling. Organisationen ser frem til at fortsætte dialogen med ministeriet om, hvilke hjælpemidler der vil være behov for, og anbefaler, at regler herom sendes i høring hos handicaporganisationerne.

Danske Seniorer anfører ligeledes, at organisationen gerne kommenterer forslag til bekendtgørelse, der udmønter bemyndigelsesbestemmelsen.

Datatilsynet bemærker for god ordens skyld i sit høringssvar, at det følger af persondatalovens § 57, at der ved udarbejdelse af bekendtgørelser, der har betydning for beskyttelse af privatlivet i forbindelse med behandling af personoplysninger, skal indhentes en udtalelse fra Datatilsynet.

Digitaliseringsstyrelsen bemærker, at Social- og Indenrigsministeriet ved udformning af reglerne bør tage højde for eksisterende fællesoffentlige digitale løsninger, samt anfører, at styrelsen gerne indgår i drøftelser vedrørende krav til digitale løsninger, hvis Social- og Indenrigsministeriet ønsker dette.

I høringssvaret fra **DemTech** er det blandt andet anført, at hjælpemidlerne ved stemmeafgivningen også kan omfatte it-hjælpemidler, men at lovforslaget ikke beskriver, hvilke overordnede kravspecifikationer sådanne teknologier bør leve op til. Det anføres videre, at det betyder, at lovforslaget efterlader rum til anvendelse af teknologier, som reelt ikke sikrer, at personer med behov for hjælp til stemmeafgivningen kan stemme i hemmelighed og med forvisning om, at deres stemme bliver afgivet og optalt som tilsigtet.

Social- og Indenrigsministeriets bemærkninger:

Social- og Indenrigsministeriet vil ved udmøntningen af bemyndigelsesbestemmelsen, der sker ved udstedelse af en eller flere bekendtgørelser, følge den almindelige procedure herfor, hvor bekendtgørelsen vil blive sendt i høring hos relevante myndigheder og organisationer m.v.

Høringssvarene fra DemTech og Digitaliseringsstyrelsen har givet Social- og Indenrigsministeriet anledning til i bemærkningerne til lovforslaget at præcisere, at der ikke med bemyndigelsen vil kunne indføres elektronisk stemmeafgivning (e-valg). Ved elektronisk stemmeafgivning forstås, at vælgerens stemme helt eller delvist registreres og eventuelt senere optælles i en maskine.

2.5. Forståelse af bestemmelsen om hjælpemidler til stemmeafgivningen, jf. lovforslagets § 1, nr. 7 og 16, og § 3, nr. 6 og 15

Dansk Blindesamfund spørger i høringssvaret til forståelsen af bemyndigelsesbestemmelserne vedrørende hjælpemidler ved stemmeafgivningen. **Dansk Blindesamfund** anfører, at det formodes, at vælgere får tilladelse til at medbringe personlige hjælpemidler til stemmeafgivningen, som for eksempel en lup med eller uden lys.

Social- og Indenrigsministeriets bemærkninger:

Høringssvaret fra Dansk Blindesamfund har givet Social- og Indenrigsministeriet anledning til i bemærkningerne til lovforslaget at præcisere, at der allerede efter den gældende valglovgivning er mulighed for, at vælgere kan medbringe egne hjælpemidler til almindelig hverdagsbrug som f.eks. en lup, et skriveredskab eller lignende ved stemmeafgivningen. Lovforslaget ændrer således ikke herved.

2.6. Øvrige bemærkninger

Rigsombudsmanden i Grønland anfører i sit høringssvar, at Rigsombudsmanden er vidende om, at der skulle være en ikke ringe interesse for at kunne bevare muligheden for specielt at afgive stemme ved folkeafstemninger om EU-retlige spørgsmål, der alene afholdes i Danmark.